

Evaluering Skoleforløb 2019

I løbet af 2019 har 100% Fremmed? gennemført ca. 90 skoleforløb af 1-3 timer. Der er afholdt aktiviteter med skoleelever på forskellige måder. Nogle skoleelever har selv taget fotos og lavet en lille mini-udstilling, såsom i Aarhus. Andre har deltaget i workshops typisk afholdt af en deltager fra udstillingen sammen med en projektmedarbejder fra 100% Fremmed? ude ved selve udstillingen og på skolerne. Sidstnævnte workshopforløb er centrum for den følgende evaluering, da de har været gennemgående i hele 2019.

Formål med skoleforløb

Formålet med 100% Fremmed?'s skoleforløb er at give de danske folkeskoleelever ny viden om flygtninge, som er kommet til Danmark siden 1956. Derudover søger projektet via skoleforløbene at skabe en større rummelighed og forståelse hos eleverne ift. flygtninge, andre kulturer, nationaliteter og etniciteter samt at sætte spørgsmålstejn ved hele fremmedheds-/danskhedsdebatten. Alt dette kombineret med et fokus på fortolkningsredskaber samt at skabe en større viden om fotokunst og dokumentarisk kunstformidling.

Derfor ønsker vi at evaluere:

- Elevernes oplevelse, engagement og udbytte af skoleforløbet
- Skoleforløbets faglighed og delelementer
- Skoleforløbets undervisningsmateriale
- Interesse og behov for 100% Fremmed?'s skoleforløb fremover

Spørgeskemaets grundlag

I denne evaluering svarer skolelærerne *på vegne* af eleverne foruden deres egne overvejelser i forhold til skoleforløbet og dets potentiale. Man kan argumentere for, at denne repræsentation ikke afspejler elevernes reelle oplevelse, og at lærernes svar i høj grad er farvet af deres egen oplevelse af skoleforløbet, hvorfor vi i dette år, 2019, også har elevernes perspektiv på skoleforløbet.

Derudover har vi i spørgeskemaundersøgelsen både spurgt ind til lærernes perspektiv på elevernes oplevelse og ind til lærernes perspektiv på deres egen oplevelse af skoleforløbet for at se, om der er en variation i svarene.

Derudover har skoleforløbene fordelt sig over et helt år. Dvs. at nogle af skolelærerne for nyligt har afsluttet skoleforløbet og måske stadig arbejder med temaet i skolerne, mens andre for længst har afsluttet forløbet. Spørgeskemaet tager altså ikke højde for *hvornår* på året, workshoppen blev afholdt. Spørgeskemaundersøgelsen danner i stedet et samlet helhedsbillede af hele året og tager derfor ikke højde for udviklingen af skoleforløbets kvalitet over tid, men tegner et generelt billede.

Hvem er eleverne og skolelærerne?

I alt har **84 respondenter** svaret på spørgeskemaet for skoleelever fordelt på 1 by, 2 skoler og ca. 5 forskellige skoleforløb. Hvis der i alt er blevet afholdt 80 skoleforløb i 2019 (eksklusiv Silkeborg) for 2000 elever, er svarprocenten fra eleverne meget lav; omkring 4%. Dog giver elevernes svar alligevel et perspektiv på, om elever og skolelærere har nogenlunde samme forståelse af

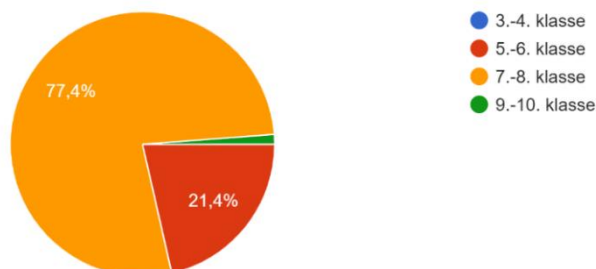
skoleforløbet, selvom elevernes mening ikke kan stå alene som repræsentativ for skoleforløbene i hele landet.

27 respondenter har svaret på spørgeskemaet for skolelærerne fordelt på 8 ud af 8 byer og fordelt på ca. 20 ud af 30 skoler. Der har ca. været 45 involverede skolelærere i alt, hvorfor svarprocenten er omkring 60%. Flere af skolelærerne har tilmed deltaget i flere skoleforløb på samme skole.

Som det ses i de nedenstående to figurer, dækker spørgeskemaundersøgelsen for skoleeleverne primært 5. til 8. klasser (98,8%), hvorimod skolelærerne også bredere repræsenterer elever fra 3.-4. klasse og 9.-10. klasse. Man kan altså overordnet konkludere, at elevernes svar er mere begrænset i forhold til geografisk kvantitet end skolelærernes svar, der har en større pålidelighed i forhold til det samlede billede.

Hvilket klassetrin går du i?

84 svar

Elevernes svar og klassefordeling

Skolelærernes svar på elevernes klassefordeling

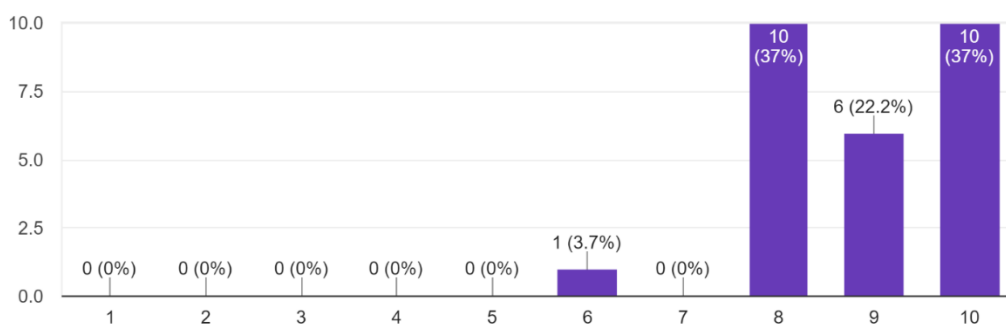
3.1 Elevernes tilfredshed med skoleforløbet

Dette afsnit omhandler primært skoleelevernes oplevelse af skoleforløbet, herunder hvad der fungerede godt, og hvad der kunne gøres bedre. Skoleforløbets delelementer såsom workshops-øvelser, engagement og personlige fortællinger i workshoppen evalueres også i dette afsnit.

Som det kan ses i de to figurer nedenfor, er der forskel på, hvordan lærerne oplever, at eleverne tager imod skoleforløbet, og hvordan eleverne selv oplever det. Lærerne mener generelt, at eleverne tog (meget) positivt imod skoleforløbet, hvor skoleeleverne svarer mere blandet (middel) i forhold til, hvor sjovt/spændende de synes, at skoleforløbet var. Denne uoverensstemmelse mellem besvarelserne fra lærere og eleverne kan måske også skyldes, at man i elevernes spørgeskema spørger ind til underholdningsværdien ("hvor sjovt...") af skoleforløbet frem for, hvor lærerigt eller positivt det var at deltage:

Hvordan tog eleverne imod undervisningen på en skala fra 1-10?

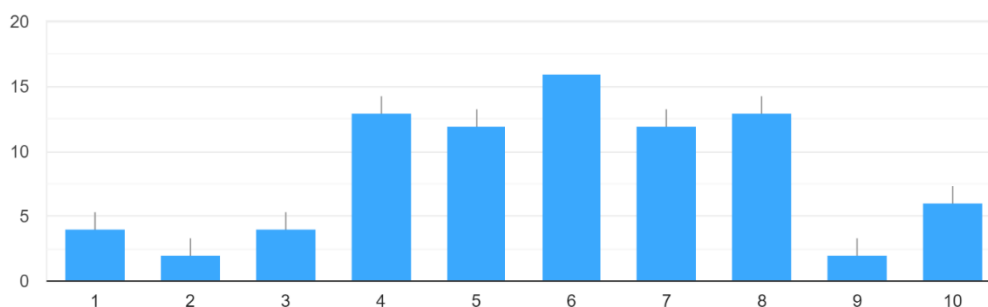
27 responses

Lærernes perspektiv på eleverne: 1: meget negativt – 10: meget positivt

Hvor sjovt/spændende synes du, at det var at deltage i 100% Fremmed?s skoleforløb på en skala fra 1-10?

84 svar

Elevernes perspektiv: 1: slet ikke spændende – 10: meget spændende

3.1.1 Personlige fortællinger og workshop-øvelser

Der er dog enighed blandt både elever og lærere om, at den personlige fortælling var et særligt positivt aspekt i skoleforløbet, hvilket flere lærere og elever fremhæver som positivt, nærværende og vedkommende (bilag 3, spørg. 6,19, bilag 4, spørg. 21). Nogle af eleverne efterlyser tilmed, om der kunne være ”en Hussein mere”, dvs. flere personlige fortællinger under skoleforløbet (bilag 4, spørg. 23).

96% af skolelærerne synes, at de personlige fortællinger var enten ”inspirerende for eleverne” eller ”meget inspirerende for eleverne”, mens 70% af eleverne synes, at de personlige fortællinger var enten ”interessante” eller ”meget interessante”. Så selvom eleverne svarer blandet i forhold til, om skoleforløbet var sjovt/spændende, så har 70% af eleverne stadig haft en interessant og positiv oplevelse i mødet med deltageren fra udstillingen.

”De synes, at Nawras´ personlige fortælling var vildt spændende, og du kunne høre en knappenål falde på gulvet, da han fortalte – til trods for at der sad 48 børn og lyttede” - skolelærer

”Fortællingen fra Nawraz var højdepunktet. Han var meget nærværende og fortalte om det gode, men også de svære ting med indlevelse og i øjenhøjde med eleverne” - skolelærer

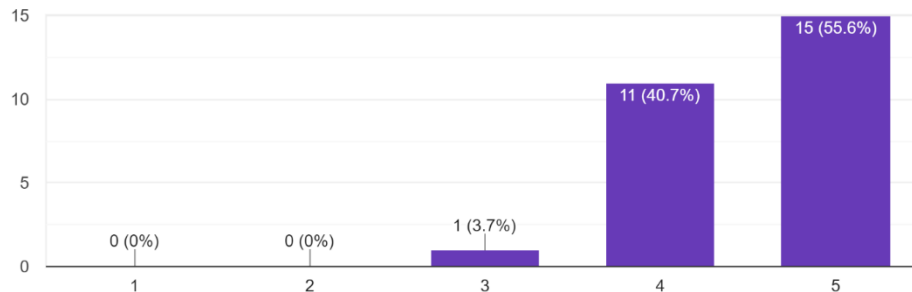
”Umiddelbart var alt godt. De [eleverne] havde knap så meget tid til øvelserne til sidst med kortene, men fortællingen havde så stor betydning, at det ingenting betød” -skolelærer

”Det var spændende at høre deres [deltagernes] historier” – skoleelev

Udover at den personlige fortælling fungerede godt i skoleforløbet, nævner lærerne også, at elevinddragelsen fungerede godt - dvs. at eleverne var aktive, i dialog og havde mulighed for at tage stilling til kultur- og tilhørsforhold (bilag 3, spørg. 7,19). Dette kommer også til udtryk i nedenstående figur og svar fra lærerne, hvor de beskriver, at undervisere/formidlere i høj grad formåede at engagere og motivere eleverne til at deltage aktivt i skoleforløbet.

I hvor høj grad formåede 100% Fremmed? - formidlerne at engagere og motivere eleverne til at deltage aktivt i undervisningen?

27 responses

1: eleverne var overhovedet ikke engagerede –
5: eleverne var meget engagerede

84% af lærerne synes også, at øvelserne i skoleforløbet var enten ”inspirerende” eller ”meget inspirerende” for eleverne (bilag 3, spørg. 18). Dog mener kun 29% af eleverne selv samme (bilag 4, spørg. 20).

Få af lærerne nævner, at man kunne forbedre skoleforløbet ved at have flere øvelser uden snak og eventuelt inddrage dans, beklædning, mad og musik fra de forskellige kulturer (bilag 3, spørg. 20, 21,25). Flere elever nævner også, at der generelt var for meget ”langtrukken” snak, og at der med fordel kunne være noget mere ”fysisk” i skoleforløbet (bilag 4, spørg. 22). Denne oplevelse kan måske hænge sammen med, at 91% af eleverne deltog i det lange 3 timers workshopforløb (bilag 4, spørg. 4). Det er dog kun 35% af eleverne, der svarer, at skoleforløbet kunne være kortere, mens 62% mener, at det havde en passende længde (bilag 4, spørg. 17).

Til gengæld synes flere elever, at det var særligt positivt, da de skulle vælge og analysere billederne, hvilket igen taler for, at elevinddragelsen var positiv og vigtig for skoleforløbet (bilag 4, spørg. 21).

”Vi ville gerne have haft mere tid til workshops, det er en fantastisk udstilling, vigtig, nærværende og relevant” - skolelærer

”Det er en super flot og inspirerende udstilling, og det var et godt tilrettelagt forløb, der var meget nemt at gå til. Jeg var helt vild med det” - skolelærer

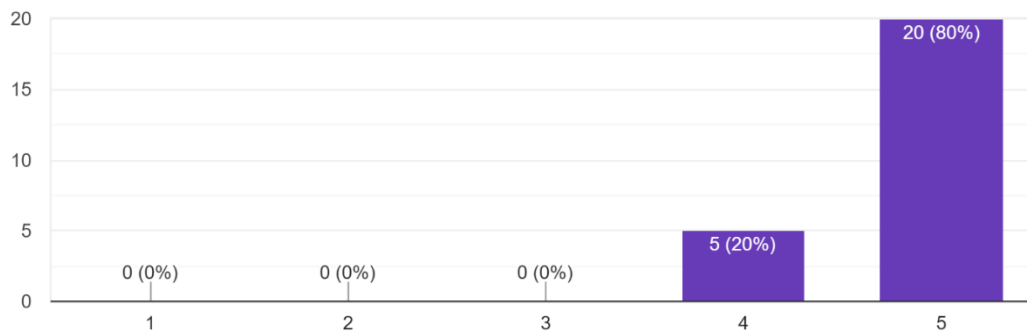

3.2 Elevernes udbytte af skoleforløbet

I følgende afsnit evalueres skoleforløbets faglighed, dets relevans for eleverne, og hvad skoleeleverne har fået ud af at deltage, både på et videns- og socialt/empatisk niveau. Lærerne vurderer samlet set, at skoleforløbet både havde en høj faglighed og høj relevans for eleverne (bilag 3, spørg. 16,17) - men hvad fik eleverne ud af at deltage?

Hvordan vurderer du workshoppens relevans for jeres elever?

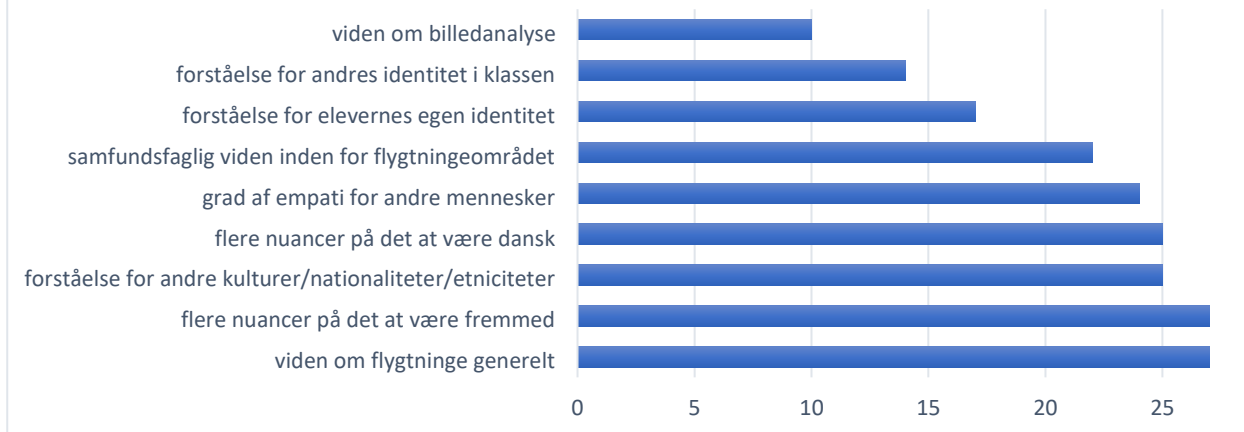
25 responses

1: slet ikke relevant – 5: meget relevant

Alle 100% af lærerne mener, at eleverne i *høj grad* eller i *meget høj grad* har opnået ”større viden om flygtninge generelt” og ”flere nuancer på det at være fremmed.”, hvilket lever op til skoleforløbets primære formål. Der er også mange lærere, der mener, at eleverne i *høj grad* har opnået ”flere nuancer på det at være dansk” (se figur nedenunder, bilag 3, spørg. 8).

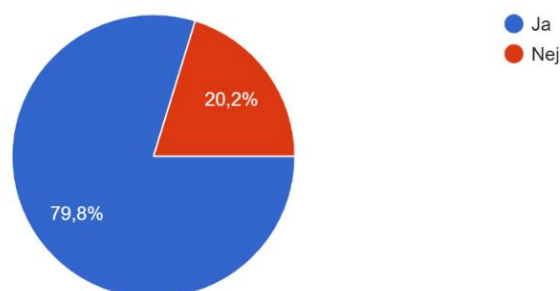
Mine elever har i *høj grad* eller *meget høj grad* opnået større:

Hvor 93% af lærerne svarer, at eleverne *i høj grad* eller *meget høj grad* har fået ”større forståelse for andre kulturer”, svarer 63% af eleverne ja til, at de via 100% Fremmed?s skoleforløb har fået større forståelse for andre kulturer, mens 37% svarer nej (bilag 4, spørg. 11). Der er således en lille uoverensstemmelse mellem elevernes og skolelærernes perspektiv på dette.

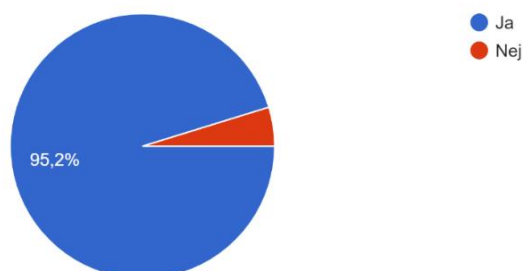
Dog mener 80% af eleverne, at de har fået ”større forståelse for mennesker, der er anderledes end dem selv”, og 95% svarer ja til, at de har lært om, hvad det vil sige at være flygtning (bilag 4, spørg. 10, 6).

Større forståelse for mennesker, der er anderledes end mig selv
84 svar

Elevernes svar: ”Hvad synes du, at du har lært noget om/fået indsigt i igennem 100% Fremmed?s skoleforløb?”

Hvad det vil sige at være flygtning
84 svar

Elevernes svar: "Hvad synes du, at du har lært noget om/fået indsigt i igennem 100% Fremmed? skoleforløb?"

Selvom 80% af eleverne svarer ja til, at de har fået "større forståelse for mennesker, der er anderledes end dem selv", så er der 48%, der mener, at de har fået større forståelse for deres klassekammerater/identitet (bilag 4, spørg. 13). Når det kommer til menneskelig forståelse "for andre", har eleverne således på et generelt niveau fået meget ud af skoleforløbet, men når det bliver konkret i forhold til "andre kulturer" og "andre i klassen", er elevernes svar som sagt ikke lige så positive/høje.

Lærernes svar stemmer nogenlunde overens med elevernes svar, da 52% af lærerne svarer, at eleverne i *høj grad* eller i *meget høj grad* har fået "større forståelse for andres identitet i klassen". Der er ligesom i evalueringen fra 2018 i skoleforløbet et større fokus på forståelsen for "andre" i skoleforløbet end for "hinanden" (i klassen) og "sig selv" (egen identitet). 36% af eleverne svarer ja til, at de har fået større forståelse for sig selv/deres egen identitet via skoleforløbet (bilag 4, spørg. 12). Det vil sige, at skoleforløbet samlet set skaber større udsyn og forståelse for "andre", der er anderledes end mig selv på et abstrakt plan, end indsigt og forståelse for "andre kulturer", "klassekammeraterne" og "egen identitet".

Positivt set kan man dog påpege, at det er en positiv sideeffekt af skoleforløbet, at ca. halvdelen af eleverne overhovedet oplever, at de også får en større forståelse for hinanden og sig selv, da skoleforløbets selvfølgelig fokuserer på at fremhæve nuancer omkring flygtninge og deres historier. En lærer beskriver i denne sammenhæng, hvordan det var særligt positivt, at skoleforløbet genererede en efterfølgende refleksion mellem eleverne, hvilket måske kunne skabe nye måder at omgås/tænke om hinanden:

"Under evalueringen var der flere elever, der udtrykte bekymring for, hvordan vi ofte dømmer hinanden ud fra ydre ting" (bilag 3, spørg. 6).

Dette citat er således et eksempel på, at skoleforløbet også berører essentielle diskussioner om, hvad det vil sige at forstå og acceptere andre og hinanden. Et menneskeligt læreringsaspekt, der måske adskiller sig fra andre læringsmål i skolen. I hvert fald kunne det være svært for denne elev at forstå skoleforløbets viden og læring ud fra en præmis om brugbarhed:

"Jeg fandt ikke rigtig ud af, hvad jeg skulle bruge den viden, jeg har fået, til" (bilag 4, spørg. 22).

3.3 Undervisningsmateriale

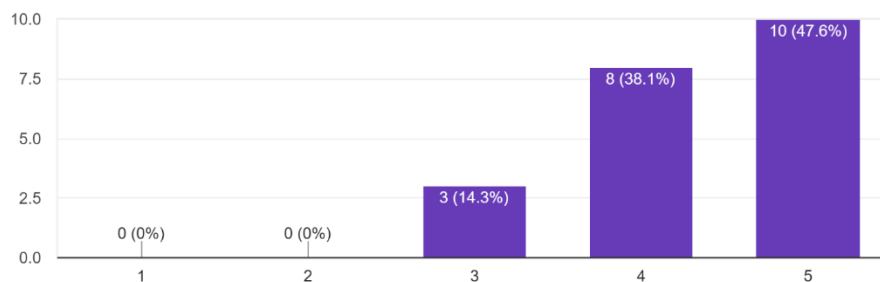
I følgende afsnit evalueres det undervisningsmateriale, som skolerne kunne benytte, herunder evalueres undervisningsmaterialets relevans, om det er blevet brugt, og hvordan det kunne forbedres.

48% (13 skolelærere) gjorde brug af undervisningsmaterialet efter 100% Fremmed?s skoleforløb. Ud af de 13 skolelærere har 9 i *høj grad* gjort brug af undervisningsmaterialet, mens 2 lærere i *meget høj grad* har dette. 13 skolelærere mener ligeledes, at undervisningsmaterialet var nemt at bruge, og mange har fundet miniversionen af udstillingen brugbar i forhold til det videre forløb på skolen (bilag 3, spørg. 9,10, 13).

”Jeg synes, det var nemt at gå til, og jeg synes ikke, jeg har tilføjelser til det. Det var rigtig godt og nemt for eleverne at forstå og arbejde med” – skolelærer

Hvis I modtog en miniversion af udstillingen, var den så brugbar i forhold til det videre forløb på skolen? (svar kun ...dtog denne miniversion af udstillingen)

21 responses

1: slet ikke – 5: meget brugbar

Det vil sige, at de skolelærere, der rent faktisk har gjort brug af undervisningsmaterialet, i høj grad har benyttet materialet og samtidig har haft nemt ved at bruge det. Spørgeskemaundersøgelsen uddyber dog ikke, hvorfor andre skolelærere har valgt undervisningsmaterialet fra.

13 respondenter (87% af de lærere, der benyttede undervisningsmaterialet) har også fundet undervisningsmaterialet relevant for eleverne. Lærerne har mest benyttet undervisningsmaterialet i danskfaget og i mindre grad i samfundsfag (bilag 3, spørg. 10).

Lærerne har dog også enkelte idéer til, hvordan undervisningsmaterialet kunne blive bedre: (bilag 3, spørg. 11)

- ***”et PowerPoint/kortere film havde ikke gjort noget”***
- ***”måske at eleverne var engagerede aktivt lidt tidligere”***
- ***”vi manglede info om alle lande i projektet”***
- ***”QR-kode med oplæsning”***
- ***”Udvide det til flere forløb og opgaver, så man kan arbejde med det i en længere periode”***

Sidstnævnte citat udtrykker ønsket om at arbejde længere tid med skoleforløbet, hvilket uddybes i følgende afsnit om potentialet for at have en temauge med 100% Fremmed? på skolerne.

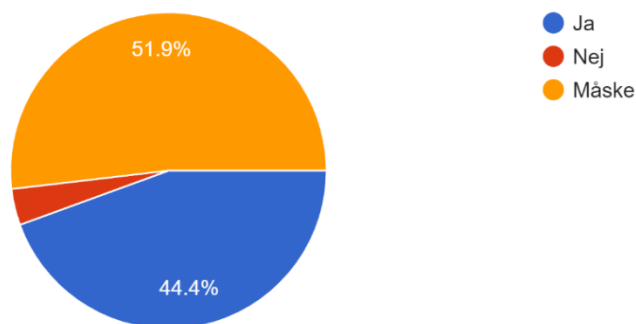
”Vi kommer til at bruge det [undervisningsmaterialet] i danskundervisningen – der er nogle fantastiske fortællinger at spejle sig i + reflektere over. Vi har gemt det til næste års plan” - skolelærer

3.4 Temaug og fremtidige potentialer

I forhold til at udvikle skoleforløbet i fremtiden svarer 44% af lærerne *ja* til, at de ville være interesseret i en temaug om emnet, mens 52% svarer *måske*. Kun 1 skolelærer svarer *nej* til dette spørgsmål (bilag 3, spørg. 22). 46% af eleverne svarer ligeledes *ja* til, at de gerne vil have besøg af 100% Fremmed? igen, mens 54% svarer *nej* til samme spørgsmål (bilag 4, spørg. 24).

Kunne I være interesseret i en temaug omkring emnet?

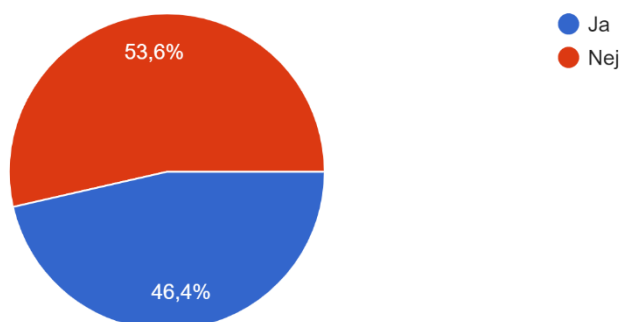
27 responses

Lærernes svar

Kunne du tænke dig at få besøg af 100% Fremmed? igen?

84 svar

Elevernes svar

Der er forholdsvis enighed blandt lærerne om, at en temaug med 100% Fremmed? kunne opfylde kompetence- og læringsmålene inden for både dansk, billedkunst og samfundsfag (bilag 3, spørg.

24). Kun 7 lærere (26%) har benyttet skoleforløbet i billedkunst, mens 22 lærere (82%) har haft en danskfaglig vinkel, og 13 lærere (48%) har undervist i samfundsfag. 59% af lærerne mener, at der kunne være behov for et større kendskab til billedanalyse og fortolkning (bilag 3, spørg. 23).

Når det kommer til behovet for en temaugge, så er der dog flest lærere (85%), der mener, at der er et *meget stort behov* eller *stort behov* for en temaugge med 100% Fremmed? for at *”opnå en større samfundsfaglig viden”* (bilag 3, spørg. 23).

Samtidig er det næsten ligeså mange lærere (81%), der mener, at der er behov for en temaugge for at udvikle *”en større selvforståelse hos eleverne”* samt *”udvikle en større forståelse for hinanden internt i klassen”* (bilag 3, spørg. 23).

Skolelærerne kan altså både se potentialer og behov for en temaugge i forhold til samfundsfaglig læring og mere humanistisk læring om medmenneskelighed og selvforståelse.

Man kan dog diskutere, om behovet for en temaugge er lige relevant for alle skoler og elever. En skolelærer beskriver, hvordan diskussionen om fremmed/danskhed måske ikke har været så relevant for netop deres skole og elever:

”Måske er vores klasse/skole ikke den mest oplagte målgruppe for temaet? Vi er vant til, at folk er forskellige, har forskellige vaner og traditioner, da der er børn fra andre lande i alle klasser – og sådan har det været i de 36 år, jeg har været på skolen. Et af vores børn (etnisk dansk) kommenterede et billede af en kvinde med tørklæde – at det også var almindeligt dansk”
(bilag 3, spørg. 26).

Eleven i ovenstående citat fremhæver netop *spørgsmålsteget* i 100% Fremmed? ved at undre sig over ”fremmedheden” i noget, der synes dagligdags for eleven. Denne lærer ser ikke behovet for en temaugge med 100% Fremmed?, da de måske allerede har en masse nuancer af ”fremmedhed”. Det skal måske især tydeliggøres for disse skoler, at skoleforløbet også omhandler eller kunne omhandle et forløb om egen identitet, empati og fordomme om ”danskhed” såvel som ”fremmedhed”. Denne diskussion kan også refereres tilbage til den overordnede diskussion om kulturmødet (se afsnit 1.2.1), hvor skoleforløbet måske også i højere grad kunne fremhæve kulturmødet som en tovejsproces via det mellem menneskelige aspekt.

På den anden side kan man argumentere for, at skoleforløbet netop er relevant for klasser med tosprogede elever, da skoleforløbet giver et redskab til at tale om ”fremmedheden” i hverdagen uden at personliggøre det. I stedet for at tale om *”jeg/du er fra dette land...”* kan man ved at kigge og tale igennem billeder/fotos måske nemmere italesætte og finde fællesnævner for kulturmødet, der ikke før er italesat af eleverne.

”Samarbejdet med skoler og børnene gav mening og var nærmest rørende ved, at børnene fik arbejdet med kunst som en måde at forstå sig selv” - samarbejdspartner

3.5 Opsummering af skoleforløbet

Det kan overordnet evalueres, at skoleforløbets formidlere formår at engagere eleverne via medinddragelse af eleverne og via de personlige fortællinger fra deltagerne. Der er blandt lærere og elever enighed om, at de personlige fortællinger var nærværende, interessante og inspirerende, og lærerne oplever også samlet set, at eleverne tog rigtig positivt imod skoleforløbet.

Desuden vurderer lærerne, at fagligheden i skoleforløbet er høj og relevant for børnene, og alle lærere mener, at eleverne får ”flere nuancer på det at være fremmed” og ”større viden om flygtninge generelt”.

Eleverne mener selv, at de også har opnået:

- ”viden om, hvad det vil sige at være flygtning (95% af eleverne)
- ”større forståelse for mennesker, der er anderledes end mig selv” (80% af eleverne).
- ”større forståelse for andre kulturer” (63% af eleverne)
- ”større forståelse for mine klassekammeraters identitet” (48% af eleverne).

Der er en smule uenighed mellem lærere og elever om, hvorvidt selve workshopdelen i skoleforløbet var inspirerende eller ej. Lærerne fandt øvelserne i workshoppen inspirerende for eleverne, mens eleverne i mindre grad gjorde dette. Både elever og lærere foreslår, at man kunne lave flere kreative øvelser og have mindre ”snak” i forløbet.

I forhold til fremtidspotentialer har både elever og lærere interesse for et gensyn med 100% Fremmed?, 96% af lærerne er eller kunne måske være interesseret i en temauge med 100% Fremmed?, og 46% af eleverne vil gerne have besøg af 100% Fremmed? igen.

Lærerne mener særligt, at der specielt er behov for en temauge for at:

- *Styrke elevernes samfundsfaglige viden*
- *Skabe større selvforståelse hos eleverne*
- *Skabe større forståelse for hinanden internt i klassen*

Ydermere er undervisningsmaterialet, for de lærere der benytter det, både relevant og brugbart.